

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԱՐՈՒԵՍՏԳԻՏԱԿԱՆ

Է. ՏԱՐԻ 1893

Տարեկան 10 ֆր. ոսկի — 4 ռբ.:
Չնդամանայ՝ 6 ֆր. ոսկի — 2 ռբ. 50 կ.:
Մեկ թիւ ֆրանկ 1 ֆր. — 50 կոպ.:

ԹԻԻ 10 ՀՈՎՏԵՍԲԵՐ

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ

ԳՐԱԿԱՆ

ՆՈՐԱՐՈՅՆ ԱՐԵՐԵ ԵՅՆԱԿԱՆ ԿՈՂՐԱՇԻՈՅ

ներն առ կորեան՝ եւ առ Մ. Խորենացւոյ՝ միշտ մեծարանք եւ ակնածութիւն ազգեցին յաջորդ դարերուն: Եւ երբ Եզնկայ անուամբ գրուած թիւն մ'ալ գտնուեցաւ եւ հրատարակեցաւ,¹

ալ այնուհետեւ Եզնկի բարձե՛ Ի բարձ բարձրացաւ՝ Իւր գործոյն մէջ ջուշած աստուածաբանական եւ փիլիսոփայական խորին հմուտեանն համար: Նայման,¹ միտախմբան,² տը Գլորիփալ,³ Երման տը վերքերինկ,⁴ Տիւրքիէ,⁵ Կ. Եզնան,⁶ Վենետացի Միլիթարեան Վ. մը,⁷ Մեդիփալի ոմն,⁸ Մարգէն,⁹ Ֆէթիթէր,¹⁰ Լ. Գաւրեգին,¹¹ մին քան զմիւսն աւելի աշխատեցան բացատրութիւններ գտնել Եզնկայ աստուածաբանական փիլիսոփայական հմուտեանց շարք բացատրելու: մինչեւ Ֆէթիթէր Եզնկայ այս փոքրիկ գործը «Հայրագիտական գրականութեան մէջ եղական» հրատարակեց:

Եզնկայ փառաց Նախանձորդ,՝ մը մինչեւ այս ժամանակ չգտնուեցաւ բնաւ: Մեր նախնի մատենագրական երկերուն վրայ լոկ զմայելու

¹ Neumann, „Zeitschr., f. d. hist. Theologie.“ Bd. IV.; „Hermes“, Bd. 33.

² Windischmann, „Bayr. Annalen“ v. 23 Jan. 1833.

³ P. E. Levaillant de Floriva, Coup d'oeil sur l'Arm. Paris, 1837, p. 1. Réceptes du Docteur Ezniq: — Réfutation des différentes sectes des païens, par Ezniq, Paris, 1853.

⁴ Armand de Wickerling, Ezniq de Goghpe... et son traducteur français: „Revue de l'Orient“ t. V, p. 207—216.

⁵ E. Dulaurier, Cosmogonie des Perses, d'après Ezniq: „Revue de l'Orient“ Paris, 1857, Avril, p. 253—62.

⁶ Իսուս երէն՝ Հին մագերոս վարդապետութեան վրայ.

Ս. Պետերս. 1858:

⁷ Գեւ. V. Langlois, Collection, II. Paris, 1869, p. 371.

⁸ Տե՛ս Լ. Գաւրեգին, Հայկի, Հին գաղութիւն, Բ. 1896, էջ 290:

⁹ P. P. Martin, Introduction, II. Paris, 1864.

¹⁰ J. Nirschl, Lehrbuch de: Patrologie und Patriistik, III. Mainz, 1865, S. 231—33.

¹¹ Անգլ.

¹ Վենետ. 1833, էջ 20 եւ 21:

² Վենետ. 1843, էջ 258:

³ Գլոր. ընդգրկում Եզնկայ արարեալ Ի արդ Եզնկայ Կոլորացւոյ, Իւլիո 1762—3: Եզնկայ Կոլորացւոյ Երջ աղան-գոց. Վենետ. 1826 (զայս կը գործածենք մեր), 1850: Փա-րիզ, 1860: Կ. Պոլսի 1819:

ժամանակը տակաւին անցած էր: Հազիւ վերջերս սկիզբ եղաւ մեր մասնագրութեան ակգբան միջին կէտերը լուսաւորելու համար՝ անհաւաք քննութենէ անցընել ամենայն ինչ. եւ որչափ նորութիւնք սկսան յերեւան ելլել: Միամիտ մատահոլութիւնն այլ եւս աստանեցաւ, կասկածներն սկսան արգալանալ, եւ ողջամիտ մասնագրութիւնը մը չէ կրնար այսուհետեւ առանց տատամսելու՝ ոտքը տակաւին չբնոտած տեղ մը դնել: Քանի որ այս չկար, միամտաբար կը մոլորուէր, եւ երեւակայեալ ճշմարտութիւններ հաստատելու համար կը դիմուէր հեղինակներու, եւ ասոնցմէ վկայութիւններ կը մեղացուէր՝ որոնք նոյն հեղինակներու էին:

Այնչի՛կ իբր Ե. դարու հայերէն լեզուի ծաղիկը ներկայացուցին Ոսկեդարեանք, որ քիչ շատ հակառակութիւն կրելէն ետեւ՝ այս օրս ընդհանրապէս ընդունուած է — գէթ տեսակներապէս, — եւ նորագոյն գիւտեր եւ համեմատութիւններ միայն զմայլմամբ կը ընուն զմարդանոր կանոնաւոր քերականութեամբը, ճկուն եւ հուժկու բացատրութեամբը: Իսկ գրքին բովանդակութիւնը:

Եղնկայ մասին եղած հրատարակութեանց մէջ առաջին անգամ Հ. Գարեգին Վ.² միտ դնել տուաւ թէ «Եպիփանու Հէքլ»-ի գրած մասերն մէջ՝ շատ տեղ Պարսից աղանդոյն եւ Մարկիոնի գէմ խօսած ատեն՝ համաձայն կը գտնենք զնա ընդ Եղնկայ» (— ինչո՞ւ ոչ՝ զԵղնիկ ընդ Եպիփանուս —) թէ եւ մեր «Պարսից աղանդոյն եւ Մարկիոնի» մասերուն մէջ՝ Եպիփանու եւ Եղնկայ համաձայնութիւնը տեղ մ'ալ չկրցանք գտնել՝ բաց ի Մարկիոնի կենսագրութենէն, որուն վրայ յետոյ:

Աւելի յաջող եւ արդիւնաւոր եղան Հ. Յ. Թորոսեան Վ. ի քննութիւնքն,³ որ Եղնկայ գովելի մասանց հետ՝ դիտել տուաւ նաեւ այս պարագան, եւ ի մասնաւորի Ս. Եպիփանու «Ընդգէմ Հերձուածոց» գրքէն բառական փոխառութիւնները, եւ տեղ տեղ Ս. Բարսիլի «Վեցօրէից մեկնութենէն» կախում ունենալով՝ Հ. Թորոսեանի դիտել տուած Եղնկայ անկապակցութիւնը, շատ տեղ աննշանակ խօսիլը եւ հակառակ եղբայրացութեանց հասնիլը՝ (էջ 19)

առանց ընդօրինակողներու վրայ — ըստ սովորութեան — մեղքը բառնալու, շատ պարզ կը լուծուէր, եթէ կարելի երեւար իրեն ներկայցնել՝ որ Եղնիկ այլեւայլ աղբիւրներ ունի իւր գործը, զորոնք մերթ անարատ պահելով, մերթ համառօտելով եւ փոփոխելով յիշեալ կերպարանաց բերած է տեղ տեղ: Այս երթագրութիւնը մեր յաջորդ սոցերով՝ իբրեւ իրականութիւն յերեւան կու գայ, եւ Հ. Թորոսեանի (էջ 200—1) յայտնած ուղիղ գիտողութիւններն իրենց մեկնութիւնը կը գտնեն:

Հ. Թորոսեան այս գիւտով ցուցուց յԵպիփանէ փոխառութիւնն Եղնկայ էջ 204 տող 6էն մինչեւ 208 տող 6, եւ էջ 296 տող 18էն մինչեւ էջ 297 տող 12, որ է ընդ ամենն հինգ էրեւ: Եղնկայ այս փոխառեալ կտորները դարձեալ յառաջ բերաւ Հ. Յ. Տաշեան,⁴ «Միաբանի» հրատարակած «Գիրք Տրձուածոց» գրութեան վրայ խօսելու առթիւ:

Այս հինգ էջերու բնագրին գիւտը կարծես բառական համարուեցաւ, եւ հակառակ եղած ազդարարութեան՝ որիւրէ մնացիւններու գիւտն անհնարին երեւցաւ:

Հ. Թորոսեանի քիչ փաշառ քննադատական տեսութիւններն ու գիւտերն հաճոյ չէրեւցան Վ. Հ. Վարդան Սոմունճեանին՝ որ — այսուհետեւ կարող ենք ըսել — Էրէմի գովեստի ծառ մը (panegyrique) գրեց Եղնկայ վրայ,⁵ որուն՝ ըստ օրինաց բնութեան, արձագանքը տուին Ուիլիսաւս մուժ խորերը: Հ. Սոմունճեան յերկու Եղնկայ սա խօսքին վրայ, (էջ 22) թէ «Մեւ հուրի եղեւ — է ոչիւր քաղիւստ», եւ յոչ ուղիղ հայելոյ ընդգիմակցան, ըստ մերում տկարութեան ապականեալ Աստուծոյ շնորհսն, միտել ի խորիւր ճառիցս, (չորից, — կ'ուզէ Հ. Սոմունճեան յաւելեալ տեսնել) հաստատեց եւ ցուցուց, որ «տեսուչք եւ հովիւք եկեղեցւոյն Հայոց» ժողովով եւ խորհրդով յանձնեցին Եղնկայ գրել իւր չորս ճառերը: — Այդ յանձնարարութեան անգոյնութեան եւ այն ձեւով գովասանութեան՝ Եղնկայ բնաւ յարմար չըլլալուն՝ ինքն Եղնիկ պիտի վկայէ յաջորդ համեմատութեանց մէջ: Իսկ Հ. Թորոսեանի մատնացոյց ըրած Եղնկայ հինգ էջ փոխառութիւնն, զոր Հ. Սոմունճեան իբր թէ գծաարեւով տեսնելէն ետեւ՝ Եղնկայ գրքէն դուրս նետելը

¹ Մենք Եղնկայ անուամբ միայն «Ընդգէմ» (կամ Զեղեքիմաութիւն — Եղ) ասանդոց, գործք կը նկատենք: Եւ իրեն ասեաններ իրեն արուած քանի մը գործեր, որոնց մեծագոյն մասին փրկելն ասուգիւ: Ընդել է Եղնկայ անուամբ, մեզ համար ասուական քննիչ են, եւ այժմ մեր նիւթին դուրս:

² Անդ, էջ 285, 5-6-ի:

³ Բաւաւիւր, 1899, էջ 14, 108, 199, 313, 385:

⁴ Հեւրեւ Ստորիւ, 1892, Թ. 10, 11:

⁵ Անդ, 1891, Թ. 8 (էջ 249-ը, վերջին տող):

⁶ Բաւաւիւր, 1891, Թ. 8, 161, 278, 329, 353:

ուզեց իրեն օտարմանու, հանդերձ Ս. Բարսիլե մասերով, իրաւամբ կը վերադարձուն Եզնկայ անձին՝ իրեն փոքրիկ եւ աւելի աննշլ փոխառութիւն մը, համեմատութեամբ մեծ եւ գիտակցական փոխառութեանց:

Ասէ հինգ տարի յառաջ, երբ կրօնակից հանգուցեալ († 1886) Հ. Քերովլէս Ա. Սպենեանի «Ուսումն դասական հայերէն լեզուի» ձեռագիր աշխատասիրութիւնը կը կարգայի, մտադրութիւնս գրգռեցաւ յէջն 175՝ Եզնկայ վրայ գրած սա խօսքէն. «Թեպէտ եւ ի նախին Հայոց Յունաց կամ ի Մեթոքիոսէ եւ յայլոց ուրիշ ուրիշ անէ մատենագիրս առանց կոչման ի «Թանգիմանութեան», անդ, սակայն բոլորն է գործ հանձնար մատենագրին: Ամիջապէս աչքէ անցուցի Ս. Մեթոքիոսի գրութիւններն, որոնցմէ մտադրութիւնս գրաւեց *Περὶ ἀντίθεσις* (Վասն անձնիշխանութեան) գիրքը, եւ առաջին ընկերցումը ցուցուց, որ «Վասն անձնիշխանութեան», գործոյն յունարէն թերի բնագիրն ամբողջ նոյն է Եզնկայ էջ 19 տող 8էն սկսեալ հատուածներուն հետ: Քննութեանս շարունակութիւնն ուրիշ նոր աղբիւրներ ալ յերեւան հանց:

Եզնկայ «Ընդդէմ աղանդոց, գործոյն կարգին համեմատ» խօսքինք սոյն աղբիւրաց վրայ:

1.

Արիստիդէս իմաստասէր Միհենացի:

Նշանօթ է բանասիրաց՝ որ 1878ին Վենետիկի Միսիթարեանց հրատարակած Արիստիդէայ Ջատագովութեան հայերէն թարգմանութեան քանի մը փոքրիկ հասակոտորներն որչափ աղմուկ հանեցին գիտական աշխարհի մէջ: Այս Ջատագովութեան ամբողջական ասորի թարգմանութիւնը J. Rendel Harris 1889ին գտաւ Սինայի լեռան կատարինկայ վանքին մէջ եւ հրատարակեց,¹ որուն հետ միասին ծանօթացուց J. A. Robinson նաեւ յունարէն բնագրէն կտորներ՝ քաղուած «Պատմութիւն Բարդամու եւ Յովնասիայ», գրքէն: Այնուհետեւ շատ բան գրուեցաւ Արիստիդէայ Ջատագովութեան վրայ: Այս 1893 տարին R. Seeberg հրատարակեց ընդարձակ ուսումնասիրութիւն մը Արիստիդէայ Ջատագովութեան վրայ, եւ ասորի

թարգմանութեան գերմաներէն թարգմանութիւնը, եւ ասոր հետ «Բարդամու եւ Յովնասիայ Պատմութիւնէն», յունարէն բնագրին կտորները վերստին ի լոյս ածեց:

Արդ այս Ջատագովութիւնը մեզ կը ներկայանայ իրեն գործ մը, զոր Եզնիկ ընթերցած է եւ «Ընդդէմ աղանդոց» գործոյն համար օգտուած եւ նաեւ փոքրիկ մաս մը մէջէն քաղած է:

Արիստիդէս իւր Ջատագովութիւնը կը սկսի այսպէս. Խնքը կը դիտէ երեւելի աշխարհը, որ կը շարժի. եւ կը սկսի շարժիլը փնտռել եւ շարժիլն ընտելութիւնը: Այս շարժիլն Աստուած կ'անուանէ եւ անոր յատկութիւնները կը թուէ: Այնուհետեւ կը դառնայ մարդկան՝ զանազանելով բովանդակ մարդկութիւնը չորս խմբի, այն է Բարբարոս, Յոյն, Հրեայ եւ Քրիստոնեայ: Ըսելէն ետեւ՝ որ Բարբարոսը մոլորեցան եւ տարերքն Աստուած կարեցին՝ Գ. հատուածին մէջ Բարբարոսաց վարդապետութեան դէմ կը կռուի:

Եզնիկ իւր «Ընդդէմ Աղանդոց» գրութեան սկիզբ կ'ընէ նոյնպէս զԱստուած փնտռելով, եւ Ա. հատածին մէջ Աստուծոյ ընտելեան յատկութիւնները կը թուէ: Այնուհետեւ Բ. հատածին մէջ կը սկսի Յունաց, հեթանոսաց, քրիստոնեայ մոլորեց եւ հերձուածողաց զրուրթիւնները քննել, այն է տարերաց քննութիւն ընել, որ կը շարունակուի Գ. հատուածին մէջ:

Արիստիդէայ եւ Եզնկայ գաղափարաց ընթացքը նոյն է երկու գրութեանց սկիզբը, թէ եւ չկայ բնաւ միջեւ այս Գ. հատուածը նոյնպիսի բացատրութիւն. մը, եւս առաւել նոյնպիսի խօսք մը երկուքին մէջ: Սակայն Արիստիդէայ Գ. հատուածին սկիզբը (էջ 14) այս հեռաւորութիւնը կու գան կը միանան, եւ ի սկզբան տես նուած նմանութեան կամ նոյնութեան շատ տկար հաւանականութիւնը մեծապէս կը զօրանայ, եւ Եզնկայ Արիստիդէասն օգտուած ըլլալը կը ստուգուի: Վասն զի Եզնիկ էջ 14 «Զիտոր պաշտօնիմք... խօսքէն սկսեալ մինչեւ էջ 16 «... նորօք սրբեմք», Արիստիդէայ Գ. հատուածէն քաղուած կ'ընէ եւ նոյն իսկ նոյն բառերով խօսքեր կ'անուրձնէ՝ փոքրիկ ետեւադրութիւն մը միայն ընելով:

1893. S. 139. Die Apologie des Aristides, untersucht und wiederhergestellt von R. Seeberg. (Ըստ Seebergի (էջ 245, 279) ըստ հաւանական է որ Արիստիդէս իւր Ջատագովութիւնը գրած ըլլայ իր 180ին Յ. Գ. մատուցանելու համար Առաքելոս Պիոս կոյսեր:

¹ Texts and Studies, edited by J. Armitage Robinson, Cambridge, 1891.

² Th. Zahn, Forschungen z. Geschichte d. neutestamentlichen Kanons, V. Theil, Erlangen und Leipzig,

Հեռեկեալ Համեմատութիւնը պայծառ
կը ցուցնէ մեր բաժարը, ԶԱՐԻՍԽԻՂԵ Կ'ստանայ
Seeberrgի ասորական թարգմանութեան բնագրէն
գրառար դարձնելով. վասն զի Վարխանիս
առաջագոյութեան նախնայ թարգմանութեան
այս կարծն եւ շարունակութիւնը կը պահի, իսկ
զենչիկ՝ Վենիսիկի 1826ի ապագրութենէն:
Երկուքին բնագիրներն ալ ամբողջ առանց մաս
սի գուր. թիցողէ՝ յարաւ կը բերենք:

ԱՐԻՍՏՈՒԷՍ

(S. 1 338—347) :

Ե.ԶՆԻԿ (էջ 14—16) :

Դ. Արդ այժմ եկեալ
ցուք, մի թաղաւոր, ի
տարաբնոյ իսկ, եւ ցուց
ցուք՝ եթէ չեն ինչ նորա
ստատոսաբէ, սոյլ արարած
անշաւար եւ փոփոխական,
որ եւ ըստ նմանութեան
մարդիկ է. եւս Աստուծո
անանջական եւս անփոփոխ
եւ անսոսո, թէպէտ եւ
ինչն տեսանէ զանհնայն եւ
փոխէ եւ փոփոխէ:

164

[Չհանդդ պաշտոյցէմք...]
 զիւրիւր, շուրջ հանապազ բերեմ,
 եւ ցանկ իտեմ եւ զաւր
 զիւր էւ զանունոց փրոց է
 նա հիշուեմ:

2. Արդ, որ գեղերիկ Առաջուան կարգերին՝ անցնել իրի մայրերն, ջանքի էրկեր իրեն եւ անկել եւ գեղեր եւ արգել եւ արգելութիւն մարդուն եւ խոյրի եւ զնոսիսի մասան յիշի ընդարձակ։ Եւ է երբեք զի անտառն ու լիճն, ջանքի կէտ զի պարիկն զգայ, ընտանի, զի ու կէտ ի խնջոյ ծառանց մէջ կէտ ծառն։ Եւ զարանքն կէտէ զուր մտաւելոյ իրէ ւրեր ի վերայ երկրի, եւ իրի ճանաչելով պարտաւոր ի իրով բնութանի։ Առաջ անտառի եւ մարտիկի եւ անտառն խնջի, եւ ընդունի իրենց զպատգաւոր թիւն եւ զարեւն զայտաւոր եւ փորն եւ լիւն զնա մեղեւորք եւ լիւն զի իր զիստակ։

3. Գանձախորհիք եւ կէտ մարդ, արանիկ, երանիկ եւ անփոփոխ ընտ. թիւն յայտաւոր ինի իր ինքն ընդարձակիք։ Առաջ արդ անտեղ եւ կէտ եւ երկրի Առաջուան, այլ աղարատ Առաջու ծոյ։

Ե. Նշանակալի մայրը շատ
և նրբին, որը չէր կար-
ծեցին Բառառն լինել. զի
չգուր ի պետա մայրը և ե-
լի թաղանձ իրա Շահաճուի
նման, զի փոփոխի եւ առ-
նա զաղտուկութիւնն, եւ
անցանէ եւ կորուսանէ
զնորութիւնն՝ յորժամ ընդ-
իրա իրա եկիցի եւ ի զոյնս
զայն լինիցի, զոր ոչն առ-
նար Նա եւ ի ջրաշոյ պնե-
ւանայ, եւ ազատութեանս

մարդկան և անասնոց եւ արեւմտ սահմանները հասնեալ միւստորեւ և, իւր եւ յարուեստաւորաց անոր ի մի վայր ամփոփել, զի րնոց անմահ ին անցո անցանիւք եւ ձգելիք հապառակ իւրոց կամաց, եւ եկեալ հասնալիք ի պարտեզս եւ յայլ տեղիս, որդէս զի ասեալս զպէտիւն ինն ի մեզ, իւր արքուն անիլիք եւ ցրելիք զպէտիս ասելոց ինն ինն, եւ զպէտ մարդկան իւրոցս 1

Այսպէս որոյ չէ մարթ ջրոյ
Ոստաւած լինել, այլ գործ
Աստուծոյ է եւ մասն աշ-
խարհիս :

Թ. Նշնշաբեա եւ այ առ-
կաւ ինչ մայրորդանք՝ որ
չհրչ: Ղառաւած լինել քար-
ծեցին: Գիւ եւ այս ք պղտա-
մարդոց տարաւա եւ թա-
ղուած իրս Տաղաւանքի նմա,
որպէս թ ապաւանաթիւն
կերակոյրդ եւ քարքան թեան
եւ այլոց իրաց, սրաց գի-
տակ իսկ ե Մեծապետէր
թաւն թա: քանի Տաղ-
աւանքն՝ օրինաւաւ իռփա-
յալի եւ նշոման:

[illegible]

ծ. Եւ քանզի հողմն եր-
բէք երբեք ամէն Եւ նուազն
Է որեքն զի շահա ամէնն
Է ալ ուրեք վասն բաւա-
սկիւնիւն թիւանս այնք
դարեւն գնաւ Նա ուսանիկ
Է մարդիկ կարող թն ծա-
նաթ ինչ գործերք կայիւ
զիւս Է փախել, զի հար-
կանիթէ նոցա զծառայու-
թիւնս, զոր պահանջնն ի
նիւսն: Եւ անմիտ ինչ
իմաստ հողմն Է ոչ իւրե-
վասն որոյ չմարթի գհողմն
Եւստաւտ ասել, ալ գործ
Եւստաւտ:

[illegible]

Ե 157
 Եւսմ շնորհ, որում եւ
 զքեզ իսկ երկրորդ արա-
 ռիչ կազմեաց յօրինելն, զի
 յորժամ կամիցիս վառի-
 ցեա

Եւ յորժամ կապիցիս Խաչաշէյիւ Ե
կամ զօգ Եր

Վերև Գոյնցի Էրան-Էրան-Էրան
Գրա-Գրա-Գրա, Էրան-Վերև Գրա-Գրա
Էրան-Գրա-Գրա, Գրա-Գրա-Գրա:

Կամ ղեւ-բ-՝
 զոր հանապազ բմպեմք
 եւ զանուշութիւն նոցա ի
 ժանտահոտութիւն ի փորի
 մեղում գարձաւցանեմք ,

b 164

կամ ղեւ-բւ՝
զոր հանապազ ըմպեմք
եւ զանուշութիւն նոցա ի
ժանտահոտութիւն ի փորի
մերուս՝ դարձաւ զանեմք,

1 Եզնիկ բնագրին ընդհանրապես օգտակար է, որ կը թարգմանի, ինչպես նաև յետ 10, 13, 14, 17 եւն., իբրեւ հոգմ կամ շնորհակալութիւն: Արդէն ինքն այս բառի նշանակութիւնը իմաստներուն մօտ գտնել կ'ուրաւ յետ 90:

1 S. — Seeberg's *Grasmanerwald* 1. 2. 3.

3. 34y. 222/1' up

